

reflexion

Piller på gott och ont

»De flesta läkares viktigaste vapen är just piller men i stället för baciller innehållande läkemedel.«

Hasse och Tages parafra på »Fänrik Ståls sägner« hade den tappra löjtnant Schiller ett vapen som bestod av ett vattenlösligt piller. Pillret innehöll löjtnantens trupper som bestod av baciller. »När Schiller kom var klockan slagen och fienden blev lös i magen«.

De flesta läkares viktigaste vapen är just piller men i stället för baciller innehållande läkemedel. Under 1900-talet har en fantastisk utveckling gett oss möjligheter att effektivt behandla folksjukdomar som tidigare ledde till död eller svåra lidanden. Det räcker med att nämna insulin, kortison, antibiotika, medel mot högt blodtryck och blodfetterubbningsmedel för att inse hur annorlunda situationen hade varit utan dessa genombrott. Dessutom har patentutgångar gjort att kostnadsökningen för Sveriges omfattande läkemedelsbehandling åtminstone för tillfället helt avtagit i stället för att som tidigare stiga med 2–4 procent per år.

Men läkemedel kan också innebära problem. Ekologiskt är antibiotikaanvändningen ett bekymmer och på det individuella planet finns potentiellt skadliga biverkningar, interaktioner och felmedicineringar. Polyfarmacin hos äldre innebär ofta en svår uppgift för den behandlande läkaren och bekymren har tilltagit i och med att indikationerna för läkemedel har utökats. Lika viktigt som att sätta in lämpligt preparat vid rätt tillfälle är att sätta ut läkemedel när behandlingens vinst inte bedöms större än eventuella risker eller biverkningar. Problemet har behandlats i Läkartidningen vid flera tillfällen och förtjänar fortsatt uppmärksamhet. Samtidigt får vi hoppas att det gyllene århundrade för läkemedelsutveckling som vi har bakom oss kan få en fortsättning i detta sekel. Mycket återstår att göra!

Jan Östergren
medicinsk huvudredaktör
jan.ostergren@lakartidningen.se

Foto: Glow Wellnes/Getty Images

Hälso- och sjukvårdspersonal som varit inblandad i vårdskador lämnas ofta utan hjälp. Stöd från kollegor och chefer efterfrågas. **kommentar, originalstudie** Sidorna 546, 550

reflexion

531 Piller på gott och ont *Jan Östergren*

signerat

535 Kartläggning visar primärvårdens brist på specialister *Marie Wedin*

It debatt

536 Ny grund behövs för tvångsvård
Torbjörn Tännsjö

nyheter

538 Saknas: 1 400 läkare

540 Färre ST-läkare vid privata vårdcentraler

541 Ove Andersson, ordförande i Distriktsläkarföreningen: »Pensionsavgångar gör läkarbehovet större«

542 Marie Wedin, ordförande i Läkarförbundet: »Det behövs en nationell handlingsplan för primärvården«

543 Projekt på SUS gav kortare vårdtider

544 »Låt apotek som inte klarar 24-timmarsregeln stå för hemleverans«

SMER säger ja till surrogatmoderskap

Alla ska kunna läsa sin journal på nätet

Lägutbildade får sämre cancervård

Frågan om folkomröstningen formulerad

**klirik och vetenskap
kommentar**

546 Patientsäkerhet är sjukvårdens viktigaste strategiska fråga *Lili Skarby, Jon Ahlberg*

nya rön

548 Handröntgen förutsåg höftfrakturrisik *Michael Wilczek, Torkel Brismar*

Inget skäl att screena kvinnor för bukaortaaneurysm *Sverker Svensjö*

549 Långtidsbiverkningar av prostatacancerterapi synade *Anders Hansen*

Det saknas 1 400 läkare på Sveriges vårdcentraler. Skillnaderna är stora mellan olika landsting, men inte ett enda av dem lever upp till målet: att det ska finnas en fast allmänläkare per 1 500 invånare. Sidan 538

Foto: Niklas Österberg

SSRI-preparat under graviditet ökar inte risken för foster- eller spädbarns-död *Olof Stephansson*

Sockers påverkan på kroppsvikten *Anders Hansen*

artiklar

550 Originalstudie Personal som varit inblandad i vårdskador lämnas utan hjälp. Önskvärt med systematiskt stöd från kollegor och chefer, visar intervju-studie *Magna Andreen Sachs, Svante Baehrendtz, Stina Fransson Sellgren, Susanne Ullström, John Øvretveit*

555 Fallbeskrivning Överaktiva smärt-patienter i riskzonen för långvarig smärta. Rehabilitering behövs trots till synes god funktion *Birgitta Nilsson, Sara Dahlén*

558 Klinisk översikt Trång förhud är oftast en benign åkomma *Said Zeiai, Nils Wählin, Magdalena Fossum*

560 Rapport Folkhälsa i en åldrande befolkning – ett systemperspektiv *Sven Bremberg*

562 Serie: Verktyg för klinisk forskning Diagnostikstudier bör följa internationella riktlinjer. Planering och utvärdering kräver teoretiska och praktiska överväganden *Jonas Björk, Mikael Hellström, Ingegerd Mejare, Ulf Nyman*

debatt och brev

566 Nonchalans när universitet och landsting behandlar känsliga personuppgifter *Anna Rask-Andersen, Torbjörn Karlsson*

567 Om nya tvångsvårdslagen – innan den oåterkalleligen träder i kraft *Fredrik Åberg, Kerstin Lindell, Lise-Lotte Risö-Bergerlind*

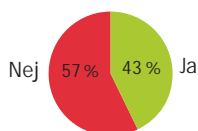
568 Tvångsvård på gott och på ont *Herman Holm*

Mer debatt på Läkartidningen.se

webbfrågan:

Har du någon gång deltagit i en samtalsgrupp för reflexion över arbetet och yrkesrollen?

Se Reflexion nr 9–10, sidan 447.

219 hade svarat den 11 mars kl 11.00.

nya rön Handröntgen förutsåg hö - frakturrisk. Sidan 548

kultur

570 Doktor Dygdig. Dygdetiken bör komplettera principbaserad etik i sjukvården *Jan-Otto Ottosson*

572 lediga tjänster

574 platsannonser

593 meddelanden

594 information från läkarförbundet

endast på webben

Fler artiklar på Läkartidningen.se

mest läst på läkartidningen.se

Mest lästa artiklar på Läkartidningen.se de senaste två veckorna:

1. Läkarförbundets råd när patienten vill lma besöket (nr 8, sidan 399)
2. Amning och tillvänjning till fast föda för friska fullgångna barn (nr 8, sidan 405)
3. Lipus tar över e er IPULS (nr 9, sidan 461)

Tipsta Läkartidningen

Har du ett nyhetstips – ta kontakt med redaktionen! Mejla till: tipsa@lakartidningen.se Tala om ifall du vill vara anonym!

Vetenskapliga artiklar har genomgått referentbedömning. Varje manuskript granskas av minst en (o a fler) av Läkartidningens stab av vetenskapliga experter. Granskningen av manuskript sker enligt internationella rekommendationer (www.icmje.org).

Organ för Sveriges läkarförbund
Box 5603, 114 86 Stockholm
Besöksadress: Östermalmsgatan 40
Telefon: 08-790 33 00
Fax: 08-20 76 19 (centralredaktion)
Webb: Läkartidningen.se
E-post: redaktionen@lakartidningen.se
annonser@lakartidningen.se
fornamn.efternamn@lakartidningen.se

Chefredaktör och ansvarig utgivare:
Jonas Hultkvist 08-790 34 61

Medicinsk huvudredaktör
Jan Östergren (intermedicin) 08-790 34 31

Redaktionschef och stf ansvarig utgivare
Karin Bergqvist 08-790 34 91

Tf medicinsk redaktionschef
Michael Wilczek 08-790 34 87

Webbchef
Elisabet Ohlin 08-790 34 97

Marknads- och annonsdirektör
Ulf Jansson 08-790 35 47

Medicinska redaktörer
Jon Ahlberg, docent (kirurgi, patientsäkerhet)
Anne Brynolf, med stud
Margaretha Bågedahl-Strindlund, docent (psykiatri)
Ylva Böttiger, docent (klinisk farmakologi)
Mikael Hasselgren, med dr (allmänmedicin)
Stefan Johansson, med dr (pediatrik)
Lena Marions, docent (obstetrik/gynekologi)
Carl Johan Sundberg, professor (fysiologi)

Sekretariat
Inga-Maj Lagerholm 08-790 34 11
Britt-Marie Ström 08-790 34 79

Administration/ekonomi
Yvonne Bäärnhjelm 08-790 34 74

Produktion
Marita Arvidsson (grafiker)
Mats Kardell (IT) 08-790 33 38
Bo Svensson (IT) 08-790 33 19
Grafik: Typoform (där inget annat anges)

Redaktion
Miki Agerberg (reporter, vik) 08-790 34 62
Björn Enström (webbredaktör) 08-790 34 81
Doris Francki (medicinsk redigering) 08-790 34 67
Sara Gunnarsdotter (reporter) 08-790 34 10
Sara Holfve (AD) 08-790 34 63
Gabor Hont (kultur) 08-790 34 80
Carin Jacobsson (meddelanden) 08-790 34 78
Ewa Knutsson (debatt, medicinsk redigering) 08-790 34 83
Jan Lind (debatt) 08-790 34 84
Michael Lövrup (reporter) 08-790 35 26
Madeleine Ramberg Sundström (redigering) 08-790 34 82
Birgit Wilhelmsen (medicinsk redigering) 08-790 34 94

Marknads- och annonsavdelning
Britt-Marie Aronsson (annonskoordinator) 08-790 34 95
Irene Balsam (annonservice) 08-790 34 90
Häkan Holmén (säljare) 08-790 35 28
Eva Larsson (säljare) 08-790 35 06
Göran Sterner (säljare) 08-790 35 03

Prenumerationsavdelningen
Hélène Engström 08-790 33 41
pren@lakartidningen.se

Läkartidningen Förlag AB
Häkan Wittgren (vd)

TS-kontrollerad upplaga: 42 300 ex
ISSN: 0023-7205 (pappersutgåva)
1652-7518 (webbupplaga)

Tryckeri Sörmlands Grafiska AB

